
Za týden bude zase klídek

Za týden bude zase klídek

Diskuse LN: pomůže Týden neklidu vyřešit financování VŠ?

ŠKOLNÉ POMŮŽE, ALE...

Týden na přelomu března a dubna bude údajně neklidný. Postarají se o to organizátoři Týdne neklidu, studenti a učitelé některých vysokých škol, kteří chtějí upozornit na katastrofální situaci v českém vysokém školství a přimět politickou reprezentaci, aby se jí začala vážně zabývat. Oficiální dokument dokonce hovoří o "nezbytnosti komplexní reformy" vysokého školství. Při bližším ohledání však čtenář zjistí, že o žádnou komplexní reformu nejde. Týden neklidu má vládu přimět k tomu, aby posílila rozpočty vysokých škol.

Skutečnou reformu? Jistě, paní ministryně!

To je jistě legitimní důvod k protestům. Existují totiž nezvratné důkazy o tom, že naše vysoké školství se již více než deset let propadá do stále hlubšího rozpočtového deficitu. To uznávají i někteří politici, ale naději na získání více peněz zatím nevidí. Vysoké školy totiž nejsou dálnice ani stíhačky, a tak naděje, že z nich něco "kápne" do kapsy či stranické pokladny, je mizivá.

Problém je ale i v tom, že představitelé vysokých škol se omezují téměř výhradně na požadavek růstu dotací z veřejných zdrojů a o žádných dalších reformách nechtějí slyšet, zatímco politici tvrdí, že za současné situace rostoucího zadlužení prostě více peněz z kapes daňových poplatníků už vytáhnout nemohou, v čemž se rozhodně nemýlí. Lze tedy snadno dojít k závěru, že z týdne neklidu nemůže žádné rozumné řešení katastrofální situace v našem vysokém školství vzejít. Skutečná reforma vysokého školství

s dlouhodobě pozitivními účinky se totiž neobejde bez zásadní změny principů jeho financování, hluboké reformy přijímacích zkoušek, studijních programů a celkové struktury vysokého školství. Proti takto pojaté reformě ovšem stojí většina reprezentace vysokých škol a většina politiků v jednom šiku. Kámen úrazu spočívá především v tom, že vážně míněná reforma financování vysokoškolského vzdělávání se těžko může vyhnout zavedení některé z forem finanční spoluúčasti studentů. To je ovšem považováno za nepřijatelné, protože by to údajně způsobilo zvětšení bariér v přístupu ke vzdělání pro děti z rodin s nižšími příjmy.

Tato příčinná souvislost ale nebyla nikdy prokázána. Publikované analýzy ukazují, že nerovnosti v přístupu k vysokoškolskému vzdělání jsou dokonce větší ve státně financovaných, a tedy finančně "podvyživených" systémech než tam, kde je vybíráno školné a existují silné programy finanční pomoci studentům.

Druhý kámen úrazu spočívá v tom, že skutečná reforma financování vysokého školství by nutně vedla k posílení odpovědnosti vysokých škol za konečný produkt, jímž je absolvent ucházející se na trhu práce o zhodnocení toho, co se ve škole naučil. To žene do jednoho tábora ideologické odpůrce reformy mezi politiky i mezi představiteli vysokých škol, kterým současný stav přes stupňující se protesty ohledně nedostatku financí nakonec vyhovuje více než hluboká reforma.

Skutečná reforma vysokého školství sice nespočívá jen ve změně systému financování, ale právě tato změna by významně přispěla ke zmenšení zatím fatální rozpočtové závislosti veřejných vysokých škol na vládě a na politické reprezentaci.

Vedla by ale i ke zvýšení odpovědnosti za kvalitu poskytovaného vzdělávání nepochybně též k mnohem většímu tlaku studentů na jednotlivé fakulty, aby se studijní programy a výuka přizpůsobovaly změnám na trhu práce a modernizačním trendům ve vysokém školství, které již řadu let probíhají ve vyspělých zemích. Zdá se ale, že to je cena, kterou část představitelů vysokých škol není ochotna za výraznější rozpočtovou autonomii a diferenciaci zaplatit. Brzy by totiž bylo vidět, které vysoké školy jsou "vynikající", které "slušné" a na které se chodí z nouze. A podle toho by se také vyvíjely rozpočty škol.

To je jistě silný důvod k odporu vůči skutečné reformě. Jen se jaksí nesluší jej přiznat. Proto bude lepší vyhlásit Týden neklidu, po kterém zase zavládne "klídek".

Někteří platí dvakrát

Týden neklidu by ale měli vyhlásit ti, které letos čekají přijímací zkoušky na vysoké školy. Je totiž jisté, že za daného stavu bude opět přijat v průměru jen každý druhý, na atraktivní obory jen každý desátý. Někteří "moudří" politici namítají, že odmítnutí uchazeči si přece mohou zaplatit studium na soukromých školách.

Asi jim uniká, že jejich rodiče platí za vzdělání dvakrát: poprvé ze svých daní zaplatí vzdělání těm, kteří měli to štěstí (a známosti) a byli přijati na veřejné vysoké školy, podruhé pak tím, že vlastním dětem uhradí plné náklady na studium na některé ze soukromých škol, aniž ovšem mají možnost si tento výdaj odečíst ze základu daně. Kromě toho - získat rozumně úročenou půjčku na vzdělání nelze. Systém vsutku k pohledání.*

Přijďte diskutovat

Lidové noviny Vás zvou

VYSOKÉ ŠKOLY: Chceme být zemí hlupáků?

Veřejná debata sdružení Agora CE a Lidových novin o stavu a budoucnosti českých vysokých škol Hosté: Petr Bilík, Petra Buzková, Petr Matějů, Petr Kolář, Jiří Zlatuška Ve čtvrtek 1. dubna v 18 hodin v kině Perštýn, Na Perštýně 6, Praha 1 Vstup zdarma